

پنجابی زبان روزگار دی بھاشا کیوں بنے

ادارہ ساؤتھ ایشین ریویو آتے اس دیاں سہیوگی سنستھاواں دوارا ایوجت تیجی وشو پنجابی کانفرنس وچ پچھلے دو دناں توں اسیں پنجابی قوم دی اُساری، درشن، پنجابی بھاشا، چڑھدے تے لیہندے پنجاب وچ پنجابیاں دے سیاسی، سماجی تے آرٹھک سروکاراں دی چرچہ کر رہے ہاں۔ اس وچار چرچہ وچ ضروری نہیں کہ اسیں پیدا ہوئے مثلیاں دا انتہم حل ہی لہجہ لینا ہے پر ایہہ ضرور ہے کہ پنجابی نعل سنندھت بھت ساریاں گلاں واسطے دھیان دین دا موقع ملیا ہے۔ اک مثلے بارے کیتی گل سانوں موقع پردان کردی ہے کہ اسیں اس توں چیتنالے کے کسے ہور بندو ولّ نوں چل سکینے۔ پرنس جارج وچ پچھلی کانفرنس وچ پنجابی قوم دی اُساری آتے درشن بارے ہوئیاں گلاں دوران پنجابی بھاشا سنندھی کئی سوال ساہنے آئے جویں کہ ساڈی ماں بولی اک چہیتی زبان ہوندیاں ہویاں وی پچھڑی زبان کیوں ہے؟ دُنیاں دیاں پہلیاں ۱۳ زباناں وچ بولی جان والی زبان دے باوجود اسنوں اسدا بندہ سٹھان کیوں نہیں ملیا؟ ایہہ زبان روزگار دی زبان کیوں نہیں بنی؟

آج دے اس پرچے وچ میں اسے سوال تے چرچہ کرن دی کوشش کر رہی ہاں کہ پنجابی زبان روزگار دی زبان کیوں نہیں بنی؟ اسیں جائدے ہاں کہ بھاشا، بولی تے آرٹھکتا دا آپس وچ گوڑھا سنندھ ہندا ہے۔ دیکھن نوں بولی، صرف سنچار سادھن دا اک ذریعہ گدی ہے پر اصل وچ بولی کیوں سنچار دا اک سادھن ہی نہیں ہے بلکہ کسے وی قوم دی بولی تے بھاشا اوس قوم دے سبھاچار دی ہوند، سٹھاپتی تے نرنترتا دا وی اک سنکیت ہندی ہے۔ بھاشا ویکتی دی مانسکتا، بودھک سہرٹھا توں لے کے کسے قوم جاں سبھاچارک سموہ دی سوے پچھان آتے راجسی درجے نوں پر تیببب کرن والا اک مہتوپورن تھ ہے۔ بھاشا اک سماج

تے اک قوم دے لوکاں وِچ ایکتا تے سانجھیاوالتا سٹھاپت کرن دا
 کارج نہاؤندی ہے۔ اسے کرے ہر سماج وِچ اچیت جاں سچیت طور تے
 سارے منگھ آپنی جھاشا آتے بولی نعل جھاؤک طور تے جھڑے ہندے ہن۔
 جھاشا پرتی عام لوکاں دی جھاؤکتا نوں کنی وار راجنیتک آتے پربندھکی
 ادارے آپنے نچئی جاں سموہک ہتاں لئی ورت لیندے ہن۔ جھاشاواں قوماں
 آتے سہیاچار دی پرگتی نعل پر مچلت ہندیاں ہن آتے اوناں دے پتن
 نعل ہی مر مٹک جاندیاں ہن۔ جھاشا دی اس بھپکھی مہتتا دے پرسنگ
 وِچ جے پنجابی دی سٹھتی نوں وچاریے تاں اک کوڑی سچائی دا گیان
 ہندا ہے کہ پنجاب دے آرتھک راجسی وکاس بارے گلّاں کرن والے لوکاں
 دا خیال ہے کہ پنجابی پچھڑیاں ہویاں دی جھاشا ہے اس وِچ گیان وِگیان
 دی گل نہیں کیتی جا سکدی آتے اس نوں اچیری سکھیا دا مادھیم
 نہیں بنایا جا سکدا۔ اس وِچ گیان وِگیان آتے ٹیکنو لوجی نعل سنبندھت
 گلّاں نوں پرگٹ کرن دی سمرٹھا نہیں ہے۔ اس لئی اس نوں روزی روٹی
 جاں روزگار دی جھاشا نہیں بنایا جا سکدا۔

پہلاں پہل ادھیاتمک درشن کرن دیاں گلّاں کرن لئی کیول تے کیول ویدک
 سنسکرت نوں ہی سمرٹھ سمجھیا جاندا سی۔ پر پالی جھاشا وِچ آئے بودھی
 دھرم گرنٹھ دھرمپد آتے پنجابی وِچ آئے سری گورو گرنٹھ صاحب نے سنسکرت
 جھاشا دے ایکادھکار نوں ونگاریا۔ جے کنی سو سال پہلاں ادھیاتمک گلّاں،
 گُرمٹ درشن دیاں گلّاں پنجابی وِچ سنجو ہن تاں ہن وِگیان کھوج
 دیاں گلّاں کیویں نہیں کیتیاں جا سکدیاں؟ جس جھاشا وِچ گھٹو گھٹ ہزار
 سال توں اُچّ کوٹی دا ساہت رچیا جا رہا ہووے اوس دی سمرٹھا تے
 کنتو پرتو کرنا بالکل ناواجب ہے۔ جے اسیں پنجابی شبداولی دی سمرٹھا
 نوں گیان لئی ورتیا ہی نہیں تاں دوش پنجابی زبان دا نہیں ہے۔ کسی
 کسے اصل پنجابی جانن والے ساہنے کدے ایہہ سہسّیا آئی ہے کہ اوہ
 اچھے گیان لئی پنجابی دی ورتوں کر رہا ہووے تاں اوسنوں پنجابی وِچ

ڈھکویں شبد ہی نہ ملے ہوں جاں پراپت شبدوں دے ادھار تے نواں
 شبد نہ گھڑیا جا سکيا ہووے؟ ایہہ دھارنا بناؤنا کہ وگیاںک کھوج
 دیاں گلّاں پنجابی وچ نہیں ہو سکدیاں کسی ایہہ پنجابی جھاشا دی کوئی
 جھاشا وگیاںک اسمرٹھا ہے جا اس نوں اس طرح پیش کرن جاں اپاہج
 بناؤن دی اک نرنتر راجسی چال ہے؟ ایہہ اک اجیہی ونگار ہے جس
 دا جواب اچکھ دے لیکھکاں، بدھیجیویاں جھاشا وگیاںیاں اتے آگواں
 نوں دینا پویگا۔

پنجابی دی سمرٹھا نوں پوری طرح نکار کے لوکاں دی سوچ وچ ایہہ پچھڑاپن
 بھر دتا گیا ہے کہ جے اوناں دی سکھیا دا مادھیم پنجابی ہوئے گا
 تاں اوہ زیادہ اچھے پدھر دی سکھیا پراپت نہیں کر سگئے اتے
 اچھے عہدیاں تے نہیں پھنچ سگئے۔ اُدھر حالات ایہہ بنے ہوئے ہن
 کہ ہر کوئی چاہوندا ہے کہ اوسدا بچہ ڈا کٹر جاں انجینئر ہی بنے
 تاں دوجے پاسے دھارنا ایہہ ہے کہ ایہہ پنجابی راہیں سنجو نہیں ہے۔
 پنجابی وچ ایہناں اچھے وگیاںاں نوں پرگٹاؤن دی سمرٹھا نہیں ہے۔ سکھیا
 دا سنبندھ اک گلّ تاں میں ایہہ ضرور کہنا چاہانگیں کہ حاصل کرنا
 ہی نہیں ہندا بلکہ سکھیا تاں ویکتی دے بھپکھی شخصیت نوں اُجھارن
 تے وکاس کرن دا اک مادھیم بندی ہے۔ منگھ نوں سہاجک جیو بناؤن
 وچ جھاشا سہت، اتہاس اتے سہیاچار دی اکھوں نہ پروکھے کیتا جان
 والا جھومکا ہے۔ جھاشا منگھ وچ مانوی گناں دا وکاس کردی ہے۔ سکھیا
 منو وگیاںیاں دا خیال ہے کہ ہر سہاج دے اپنے وکھرے سہیاچارک پر بندھک
 ہندے ہن جنہاں نوں ویکتی چیت اتے اچیت طور تے گریہن کردا
 رہندا ہے۔ ایہہ ہی اوس دی گیان پراپتی دا بُنیادی سوما ہندے ہن۔
 ہن جے اس سندرچ وچ اسیں پنجابی جھاشا دا سکھیا دے مادھیم نہ
 ہوں وجوں گلّ کریئے تاں کئی سوال کھڑھے ہو جاندے ہن مسلّا کسی
 بچیاں نوں مات جھاشا توں وانجھیاں کرے اسیں اوناں نوں سہیاچاریکرن دے

سروتاں توں وروے نہیں کر رہے؟ سِکھیا دے مادھیم راہیں جاں کسے
 وی ہور طریقے راہیں جدوں اسیں اوناں تے وِیشی جاشاواں دے اوناں
 شبداء دی واچھڑ کر دے ہاں جنہاں دا اوناں دا روزمرہ دی زندگی نعل
 کوئی واہ واسطہ نہیں پیدا جاں کہہ لو کہ اوہ شبد جنہاں دا اوناں
 دے سماجک جیون نعل کوئی سروکار نہیں ہندا کسی اس طرح کرن نعل اوناں
 اندر سِکھیا پرنالی توں الگا دی جاونہاں پیدا نہیں ہو جاندی؟ مات جاشا
 توں وانجھیا کرے کسی اسیں سماجک رُوپ وِچ اُپرے نا گرک تاں نہیں پیدا
 کر رہے؟ ایہہ سارے سوال ڈونگھے ادھیئیں آتے کھوج دی منگ کر دے ہن۔

جے راجسی نظریے توں جھاتی ماریئے تاں ایہہ گلّ ساہنے آؤندی ہے کہ
 پنجابی نوں قومی جاشا تاں سنویدھان بناؤن ویلے ہی منّ لیا گیا
 سی۔ ہریانے نوں الگّ کرن توں باد پنجابی نوں پنجاب پرانت دی سرکاری
 جاشا دا درجہ وی دے دتا گیا سی۔ پر تراسدی ایہہ ہے کہ اس
 دے باوجود پنجابی نوں نہ تاں اُچیری سِکھیا دے مادھیم وجوں ورتن
 دے پر بندھ کیتے گئے آتے نہ ہی پنجابی نوں اوسدا بندہ ستکار جھاو
 تھال پراپت ہویا ہے۔ اصل وِچ کسے وی جاشا دے وکاس سن بندھی اک
 پوری یوجنا بندی دی ضرورت ہندی ہے۔ جنہاں دیشاں جویں کہ روس، چین،
 جرمن، پورنگال، کوریا آد نے آپیاں مات جاشاواں دا وکاس کیتا ہے
 اوناں دیشاں وِچ جاشا دی یوجنا بندی دیش دیاں وکاس یوجناواں دا انگ
 سمجھی جاندی ہے۔ اس لئی سرکاری پدھر تے باقائدہ طور تے اک
 وکھرا ادارہ سٹھاپت کیتا جاندہا ہے۔ اس سن بندھ وِچ انیکاں اداہرناں
 موجود ہن جو کیتی یوجنا بندی نوں درساؤندی ہن۔ فرانسیسی جاشا دی
 یوجنا بندی دی اک اداہرنا پیش کیتی جا سکدی ہے۔ فرانسیسی جاشا دے
 وکاس لئی فرانسیسی دی سرکار نے سن ۱۶۳۵ وِچ فرانسیسی اکادمی سٹھاپت
 کیتی۔ اس توں پہلاں ودھیرے بدھجیوی فرانسیسی دی تھال اٹالین، سپینش

آد جھاشاواں سبھیاچارک بول بال آتے لکھن لئی ورتدے سن پر سرکاری یتناں صدقہ اکادمی نے فرانسیسی شبد، ویا کرن، رسمی بولچال آتے معیاری لکھت وچ فرانسیسی جھاشا نوں ورتوں وچ لیاؤنا یقینی بنا دتا۔ جھاشا یوجنا بندی اک اجیہی پرکریا ہے۔ جس نوں چلدے رکھن لئی آرتھک تے راجنیتک سہتیاں اہم جھومکا نجاؤندیاں ہن جھاشا وگیانی کسے وی جھاشا دی سمرٹھا ودھاؤن جاں جھاشائی سگّری پردان کر وچ سہانگ ہو سکدے ہن پر اصلی پدھر تے اسدی سچلتا پر بندھکی آتے راجنیتک ڈھانچے دی پرکرتی تے ہی نرہر کردی ہے۔

پنجابی نوں دتی گئی قنونی مانتا دے باوجود جے پنجابی آج نہ تان اچیری سکھیا دا مادھیم بن سکی ہے تے نہ ہی اس نوں صحیح ماننیاں وچ راج جھاشا دا درجہ ملیا ہے آتے نہ ہی ایہہ لوکاں وچ روزگار پراپتی دا سادھن بن سکی ہے اس پچھے راجنیتک شکتیاں دا پنجابی پرتی غمیر جھاشا وگیانک وتیرا سچے توں وڈا کارن بندا ہے۔ ساڈے ہن تک دے راجسی پر بندھ جنہاں نے ودیک پر بندھ، سکھیا دی نیتی، جھاشا نیتی آتے روزگار نیتی آد سن بندھنی مبنیادی چوکھٹا تیار کرنا ہندا ہے اوناں دا پنجابی نعل سلوک ہیشاں متریاں ورگا ہی رہا ہے۔ پنجابی جھاشا نوں راج جھاشا دا درجہ دتے جان دے باوجود وی ۴۰ سال ہو گئے ہن جے تک سارے سرکاری دفتراں وچ پنجابی جھاشا نوں پوری طرح نعل کم کاج دی جھاشا وجوں لاگو نہیں کیتا جا سکیا۔ جھاشا وچھاگ پنجاب دے حوالے نعل چھپی اک رپورٹ مطابق سن ۲۰۰۲ وچ جھاشا وچھاگ وٹوں ۶۹۴ سرکاری دفتراں دا معائنہ کیتا گیا۔ اچانک مارے چھاپیاں دوران پتہ لگا کہ ایہناں دفتراں وچ ۲۶۱ ادھیکاری آتے ۴۳۱ کرمچاری دفتری کم کاج وچ بالکل پنجابی دی ورتوں نہیں سن کر رہے۔ جدوں کہ پنجاب راج جھاشا ایکٹ ۲۹ دسمبر ۱۹۶۷ نوں ودھان منڈل وچ پاس ہو چکيا سی آتے اس ایکٹ انوسار پہلی جنوری ۱۹۶۸ توں ضلع پدھر تے پنجابی لاگو

کریڈیٹ گئی سی۔ سو اس رپورٹ مطابق قنون دے لاگو ہون توں ۳۴ سال بعد تک وی جو نتیجہ ساہنے آینیا ہے اوہ آپ سچ دے ساہنے ہی ہے۔ جے مہ کے سارے ہی سرکاری دفتران وچ چھاپے مارے جان تاں نتیجہ کیہو جیہا ہووے گا۔ شاید اس لئی کجھ کہن دی ضرورت نہیں ہے۔ جے سرکاری اداریاں دی ایہہ سہتی ہے تاں پرائیویٹ اداریاں بارے کی کلپنا کیتی جا سکدی ہے؟

اک قوم دی قومی جھاشا نوں وکست کرن لئی اوسدے یوجن کاراں نوں ایہہ گل ہیشہ ساہنے رکھ کے چلتی ہوویگی کہ وکھ-وکھ منو گیانیاں دوارا کیتیاں کھوجاں راہیں ایہہ گل اُجھرے ساہنے آئی ہے کہ ویکتی نوں مات جھاشا راہیں ہی ودھیرے چنگی طرح اتے اثر دار ڈھنگ نعل پڑھایا جا سکدا ہے۔ جدوں ویدارتھی نوں اوسدی ماں بولی راہیں پڑھایا جاوے تاں اوسدی گرہن کرن دی اتے گل کہن دی سہرتھا ودھ جاندی ہے، اوسدی اپنے وشے تے پکڑ ودھ جاندی ہے اتے اوہ پڑھائی جا رہی گل نوں ودھیرے چنگی طرح سبھ سکدا ہے اتے دیر تک ایہہ گلاں اوس دی یاد شکتی دا انگ بییاں رہندیاں ہن۔ یونائیٹڈ نیشنز دے منگھسی ادھیکاراں دی گھوشنا پتر وچ وی مڈھلی سکھیا بچے دی مات جھاشا وچ دین دے ادھیکار دی گل کیتی گئی ہے۔ تجارت وچ سکولی سکھیا نعل سنبندھت کھوج اتے سکھلائی دی قومی پریشد عین سی. عیسوی آر. ٹی. نے نیشنل کریکلم چیریورک ناں دی اک پُستک چھاپی ہے جس وچ سکولی سکھیا دی سلیبس کی ہووے دا ویروا دتا گیا ہے۔ سقیم آف سٹڈیز دے انترگت پرائمری سکولاں دا سلیبس پنہ ۴۸-۴۷ تے اس طرح لکھیا گیا ہے۔ جماعتاں پہلیں

تو تیجی

+ اک جھاشا - مات جھاشا جاں پردیشک جھاشا

۲ حساب، ۳ صحت مند اتے اُجھاؤ جیون دی کلا

تیجی توں پنچوی تک اک جھاشا۔ مات جھاشا جاں پردیشک جھاشا

حساب، و اتاورن ادھینین آتے صحت مند آتے اُجھاؤ جیون دی کلا
پر اتھے مسئلہ ایہہ ہے کہ مُڈھلی سِکھیا پراپت کرن توں بعد اُچیری
سِکھیا پراپت کرن لئی وِدیارتھیاں کول کوئی اُچی کوئی دا سہت ہی اُپلبدھ
نہیں ہے تاں اوہ پنجابی نوں اُچیری سِکھیا دا مادھیم کیویں بناؤن؟
اسے لئی اوناں نوں وِگیان ٹیکنالوجی دی سِکھیا پراپت کرن لئی دو جیاں
جھاشاواں ولّ جھٹنا پیندہ ہے۔ وِدیارتھیاں نوں پڑھاؤندیں کنہی وار اجیے
وِدیارتھیاں نعل واہ پیدا ہے جھڑے سکوالاں وِچ مُڈھلی سِکھیا پنجابی وِچ
حاصل کردے ہن آتے جدوں سائنس دے کسے کھیتر وِچ اوہ اُچیری سِکھیا
پراپت کرن لئی جاندے ہن تاں کنہی وار دوجی جھاشا وِچ اُپلبدھ جانکاری
اوناں نوں بھت اوپری لگدی ہے۔ پڑھن لکھن وِچ ہُشیار ہون دے باوجود
وی اوہ اپنا آتم وِشواس کھو بیٹھدے ہن تے کنہی وار پڑھائی ہی چھڈ
جاندے ہن، نِراشاواں دا شکار ہندے ہن، نشیاں ورگیاں لعنتاں وِچ
چس جاندے ہن۔ سہاجک سہسیاواں ودھدیاں ہن تے دوش سارا پنجابی جھاشا
سِر آ جاندا ہے۔ جدوں کہ دوش سارا اوس سِکھیا نینتی دا ہے جسنے
کدے اس ولّ غور ہی نہیں فرمایا کہ پچے نوں ہر طرح دی ودیا
جے اوسدی مات جھاشا وِچ ہی کرویائی جاوے تاں اوہ کنیاں کڈیاں وڈیاں-وڈیاں
گلاں مار سکدا ہے؟ ساڈے ساہنے روس، چین، جرمن، فرانس، پورنگال، کوریا
آد انیکاں دیشاں دیاں اداہرناں ہن جھے اوناں نے ہر کھیتر وِچ
ترقی آپنی مات جھاشا راہیں ہی کیتی ہے۔ جے ایہہ دیش آپنی ماتا جھاشا
اپنا کے انا وکاس کر سکدے ہن تاں اسیں پنجابی راہیں ترقی کیوں
نہیں کر سکدے؟

پنجابی جھاشا روزگار دا سادھن نہیں ہے کہ ایہہ وی اک پچھڑاپن ہے جھڑی
کہ پنجابیاں دی مانسکتا وِچ بھر دتا گیا ہے۔ روزگار پراپتی دا ارتھ
کیول سرکاری جاں پرائیویٹ اداریاں وِچ نوکریاں کرنا ہی نہیں ہے۔ وکھ-وکھ
کتیاں وِچ لگے ہوئے لوک اپنے کَم کار نوں پنجابی دی ورتوں راہیں

بڑے سُچارو ڈھنگ نعل کردے ہن۔ ٹریکٹر مکینک، سکوٹر مکینک، کار
 مکینک اتھوں تک کہ کمپیوٹر ہارڈویئر دا کم کرن والے سارے پنجابی
 جھاشا دی ہی ورتوں کردے ہن۔ جدوں کہ ایہناں اتے ایہو جیسے انیکاں
 ہور کتیاں وچ وگیان ٹیکنالوجی دی ورتوں ہندی ہے۔ ٹریکٹر دے پُرزے
 جاں کار دا انجن وگیان دی ہی کاڈھ ہے پرنٹو اوس نوں ٹھیک کرن
 والا ویکتی سدھی سادی پنجابی جھاشا وچ اوس دے انجن دے ڈھانچے نوں،
 اوس دے کم کرن دی پرکریا نوں سمجھدا ہے۔ کسان، کاریگر آپے کم
 ہمیشہ ماں بولی راہیں ہی کردے ہن تے اک دوجے نوں سمجھدے سمجھاؤندے
 ہن۔ کسے وی خطے دا وکاس جتنا ودھیا تے تیزی نعل ماں بولی
 راہیں ہو سکدا ہے اونا کسے ہور جھاشا راہیں نہیں۔ سٹھویاں والے دہائے
 وچ پنجاب وچ ہری کرانتی آئی۔ جھاوے کہ اوس دے نتیجے کافی بُرے نکلے،
 ہرا انقلاب کافی نہ پکھی رہا پر ماں بولی دے سنبندھ وچ اوسدا
 ذکر میں اٹھے اس لئی کیتا ہے کہ اوس کرانتی نوں لیاؤن وچ پنجاب
 کھیتی باڑی یونیورسٹی دے میگزین 'چنگی کھیتی' دا کافی یوگدان رہا۔ میگزین
 پنجابی وچ ہون کارن اوس وچ دسیاں گنیاں گللاں نوں کساناں نے
 سوکھیا ہی سمجھ لیا تے سالوں وچ ہی کیوں پنجاب وچ ہی نہیں پورے
 تجارت وچوں ان دی مٹھڑ ختم ہو گئی۔ اٹھے چھراوہی پہلاں والی گل
 آکھڑدی ہے کہ ایہہ اک سرکاری اُپرالا ہی سی جس کارن کھیتی دے
 کھیترو وچ ہونیاں بیجاں کھاداں دیاں نویاں کھوجاں نوں عام لوکاں تک
 پہنچایا جا سکیا۔ بناں سرکاراں دے سوہر دیتناں دے پنجابی نے نہ
 تاں راج جھاشا دا عملی رُوپ دھارن کرنا ہے اتے نہ ہی لوکاں نے
 اس مانسکتا وچوں نکل سکنا ہے کہ پنجابی روزگار دی جھاشا نہیں ہے۔
 کسے جھاشا نوں وکست کرنا، نویں شبداولی دا وکاس کرنا جاں چھراوسنوں
 پوری طرح نعل لاگو کرنا ویکتی گت جاں کُجھ ک اداریاں دا کم نہیں
 ہے۔ اس لئی بہت سارے سادھناں دی ضرورت ہے تے اوہ سادھن سرکاراں

ہی مُہایاں کروا سکدیاں ہن۔ وِگیان ٹیکنو لُجی دِیاں کتاباں پنجابی وِچ
 مُہایاں کروائیاں جائیاں چاہیدیاں ہن تے اوہ وی عام بول چال دی
 بولی وِچ۔ ایہہ نہیں کہ اینی اوکھی شبد اولی ورتی جاوے کہ مُڑے پنجابی
 وِچ لکھے اکھراں دا ارتخہ کسے ہور بولی وچوں جا۔ جا کے لُجھا پوے
 تے اوٹھوں زیادہ سوکھا سمجھ آؤندا ہووے۔ کمپیوٹر دے کھیتر وِچ کم
 ہو رہا ہے پر اجے کافی کم کرنا باقی ہے۔ کمپیوٹر تے جھاشا ماہراں
 نوں اکٹھے کم کرنا چاہیدا ہے تاں کہ ایہو جھے پروگرام تیار کیتے
 جا سکن جنہاں راہیں کہ پنجابی جھاشا دا دو جیاں جھاشاواں نعل کھلھا
 ڈلّ اداں پردان ہو سکے۔ ایہہ گلّ وی دھیان وِچ رکھنی چاہیدی ہے
 کہ سہیاچار دا حصہ بنے بناں کونیوی گیان وِگیان سہوہک بودھک وِکاس
 وِچ کوئی یوگدان نہیں دے سکدا۔ سہیاچار اتے اوسدے وشیش چنھاں دی
 وکھری پچھان بھائی رکھن لئی اتے بودھک وِکاس دے راہ تے تُرن لئی
 سبھ توں ضروری ہے اوس قوم دی مُڈھلی جھاشا دا جیوندے رہنا۔ جھاشا
 دے جیوندے رہن دا امتحان ایہہ ہے کہ اوہ نویں منگھ دیاں روزانہ
 تے گیان آتیک لوڑاں دی پورتی کردی ہووے۔ اس منورخہ لئی پنجابی جھاشا
 دا وِکاس کرنا ضروری ہے تاں جو پنجابی آپھی وکھری پچھان رکھدا ہویا
 اوس وِچ آپنا سرجنا تک یوگدان پاؤندے سرخٹھ ہووے۔
 اسدے نعل نعل سانوں ساڈے وِچ جھری ہینھاون وچوں نکلنا وی ضروری
 ہووے گا کہ پنجابی دی سکھیا راہیں اسیں اپنے جھوکھ دی کلپنا نہیں کر
 سکدے۔ اس توں وی ضروری ہے کہ سرکاری نیتیاں خلاف سنگھرش۔ پنجابی جھاشا
 پریمی تے سنسٹھاواں آپھی ماں بولی دے وِکاس لئی اگے آئیے تے
 سرگرم جھومکا نہاؤندے ہوئے اس طرح دیاں کانفرنساں، سیمیناراں دا
 ایوجن کرے سرکاراں توں پنجابی دے وِکاس دی منگ وی کردے رہیے۔ پنجابی
 نوں اوسدا بندہ اتھاں ملن تے ہی پنجابیاں وِچ آئی ایہہ ہین جھاون
 ختم ہووگی کہ پنجابی روزگار دی جھاشا نہیں بن سکدی۔

نردوش کورگل
امرديپ سنگه شيرگل
ميسوريل کالج مکندپر